

Warszawa, dnia 23 maja 2011 r.

RPO-670386-VII-720.8.4/11/DK

Raport
Krajowego Mechanizmu Prewencji
z wizytacji
Młodzieżowego Ośrodka Socjoterapii nr 4 w Warszawie
(wyciąg)

1. Wprowadzenie

Na podstawie Artykułu 19 *Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. 2007 Nr 30, poz. 192) oraz działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniu 18 kwietnia 2011 r., do Młodzieżowego Ośrodka Socjoterapii nr 4 przy ul. Reymonta 16 w Warszawie (dalej: MOS lub Ośrodek/placówka), udali się przedstawiciele Zespołu „Krajowy Mechanizm Prewencji” (dalej: KMP): Dorota Krzysztoń (kryminolog), Przemysław Kazimirski (prawnik), Marcin Kusy (prawnik).

Celem wizytacji zapobiegawczej Krajowego Mechanizmu Prewencji, było sprawdzenie na miejscu sposobu traktowania przebywającym w nim nieletnich i dokonanie oceny pod względem ich ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem albo karaniem.

Przeprowadzone czynności polegały na:

- wysłuchaniu informacji przedstawionej przez p. Małgorzatę Gontarek, Dyrektora Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Warszawie (dalej: Dyrektora placówki), p. Annę Aksamit, Zastępcę Dyrektora placówki oraz p. Edytę Malczak, pedagoga szkolnego;
- przeprowadzeniu rozmów na osobności z wybranymi losowo wychowankami MOS;

- oglądzie wszystkich pomieszczeń MOS, w tym sprawdzeniu stanu ich wyposażenia;
- zapoznaniu się następującą dokumentacją: statutem Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Warszawie przy ul. Reymonta 16 (dalej: ZPOW) zatwierdzonym uchwałą Rady Pedagogicznej z dnia 29 listopada 2010 r. wraz z załącznikami: kartą praw i obowiązków wychowanka MOS nr 4, statutem Specjalnego Gimnazjum nr 154 przy MOS Nr 4 przy ul. Reymonta 16 w Warszawie (dalej: gimnazjum), wewnętrznym systemem oceniania gimnazjum, regulaminem samorządu MOS Nr 4, programem pracy wychowawczej MOS Nr 4, szczegółowymi procedurami wynikającymi z zasad obowiązujących w ZPOW, regulaminu szkoły i wewnątrzszkolnego systemu oceniania (w tym: konsekwencjami postępowania wychowanka szkoły) oraz dziennikami zajęć wychowawczych, zeszytem spostrzeżeń wychowawczych, dziennikami dyżurów nocnych, a także sprawozdaniem z nadzoru pedagogicznego z dnia 12 lipca 2010 r. i zaleceniami Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w m.st. Warszawie z dnia 26 czerwca 2007 r.

Przedstawiciele KMP poinformowali Dyrektora placówki o ustaleniach dokonanych w ramach powyższych czynności, a także wysłuchali jej uwag i wyjaśnień.

Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii Nr 4 w Warszawie przeznaczony jest dla uczniów przejawiających trudności w uczeniu się i przystosowania się do warunków panujących w zwykłych szkołach, a także mających problemy rodzinne lub środowiskowe i wymagających wsparcia o charakterze socjoterapeutycznym i terapeutycznym.

Przyjmowani są do niego wychowankowie na podstawie orzeczenia Poradni Psychologiczno Pedagogicznej i wniosku rodziców (art. 71b ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty Dz.U. 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.) lub postanowienia sądu rodzinnego. Z informacji Dyrektora placówki wynika,

że dzieci skierowane do MOS na podstawie postanowienia sądu stanowią ok. 30 % wychowanków placówki.

MOS współpracuje również ze Stowarzyszeniem SOS Wioski Dziecięce, którego niektórzy podopieczni są wychowankami wizytowanej placówki.

Placówka przeznaczona jest dla chłopców w wieku 13 do 18 lat. Pojemność MOS wynosi 50 miejsc. W dniu 18 kwietnia 2011 r. w MOS, spośród 50 wychowanków nocujących w placówce, przebywało 46 chłopców. Pozostałych 4 chłopców przebywało samowolnie poza placówką, ze względu na niepowrót z przepustek. Ponadto, w Ośrodku utworzono tzw. „grupy niestacjonarne” dla młodzieży dochodzącej z lokalnego środowiska. Liczba miejsc w grupach dochodzących wynosi 10.

2. Personel wizytowanej placówki

W placówce pracuje 33 pracowników pedagogicznych, w tym pedagog szkolny, psycholog, socjoterapeuta i reedukator. Większość zatrudnionych osób stanowią wychowawcy i nauczyciele. Zgodnie z informacją Dyrektora placówki w celu uczynienia pracy z dziećmi efektywniejszą, znaczna część osób łączy obowiązki i większość nauczycieli przedmiotów jest równocześnie wychowawcami. Podobnie psycholog, pedagog i socjoterapeuta nie są izolowanymi funkcjami. Należy przy tym zaznaczyć, że z treści statutu ZPOW nie wynika, aby w placówce istniały stanowiska łączące kompetencje, zakres obowiązków nauczyciela, wychowawcy, socjoterapeuty itd. jest ściśle określony.

Każdą grupą chłopców (jest ich 5) zajmuje się 3 wychowawców. Dodać należy, że nad bezpieczeństwem dzieci w nocy czuwają 4 osoby dorosłe, tj. 3 wychowawców i pracownik niepedagogiczny. Natomiast w weekendy pracą z pozostałymi w MOS dziećmi zajmuje się wychowawca wyspecjalizowany w organizowaniu zajęć w wolne od szkoły dni tygodnia.

Zgodnie z informacjami Dyrektora placówki, podstawowymi kryteriami doboru personelu są przede wszystkim: wysoka kultura osobista (w tym brak

przejawiania jakiegokolwiek dyskryminacji) oraz niestosowanie przemocy. W efekcie w skład zespołu pracowników placówki wchodzi obecnie młode i kreatywne osoby z pasją, zaangażowane w pracę. Są to głównie psychologowie, pedagodzy, socjoterapeuci oraz osoby po arteterapii i z wykształceniem plastycznym, które uzupełniły lub uzupełniają swoje wykształcenie wiedzą z zakresu socjoterapii lub resocjalizacji. Poza dodatkowymi studiami, MOS organizuje własne szkolenia, w tym szkolenia z udzielania pierwszej pomocy i zastępowania agresji.

W ocenie Krajowego Mechanizmu Prewencji obowiązujące w placówce kryteria doboru personelu są niezwykle ważne dla zagwarantowania właściwego traktowania wychowanków przez te osoby. Uczestnictwo pracowników kadry pedagogicznej w dodatkowych szkoleniach również zmniejsza prawdopodobieństwo wystąpienia złego traktowania. Sytuacja panująca w MOS w tym zakresie stanowi zatem odpowiedni grunt dla właściwej praktyki w omawianym obszarze.

3. Warunki bytowe

W skład MOS wchodzi obecnie Specjalne Gimnazjum Nr 4 oraz internat. Wychowankowie MOS, ze względu na cele wychowawcze, zostali podzieleni na 4 grupy. W skład jednej z nich wchodzi wyłącznie nowoprzybyli do MOS. W zajmowanym przez nich internacie każda z 4 grup wychowanków zajmuje odrębną część placówki, a przydzielone im pomieszczenia, zbliżone są zarówno poprzez ich rozmieszczenie, jak i wyposażenie, do warunków domowych.

Wszystkim dzieciom zapewniono nocleg w czteroosobowych pokojach wyposażonych w podstawowe meble, nie noszące śladów znacznego zużycia i wyglądające estetycznie. Należy w tym miejscu zaznaczyć, że personel placówki podczas rozmów z wizytującymi, wskazywał na potrzebę wymiany niektórych mebli na nowe.

Uwagę wizytujących zwrócił jednak brak szaf na ubrania i rzeczy osobiste w części bursy przeznaczonej dla nowych wychowanków. Do dyspozycji tych

dzieci przeznaczone są w sypialniach jedynie małe szafki nocne, co niezależnie od wyjaśnień, że dzieci nie mają dużo rzeczy czy ubrań, nie jest prawidłowym rozwiązaniem. Dzieci te, podobnie jak pozostałe mają wprawdzie możliwość przechowywania kurtek i butów w szafkach znajdujących się vis a vis wejścia do placówki, jednak nie mają gdzie trzymać bielizny osobistej i pozostałej odzieży.

Europejski Komitet do Spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (dalej: CPT) zaleca cyt.: „Miejsca, w których młode osoby śpią i prowadzą aktywność życiową powinny być oprócz odpowiedniej wielkości, oświetlenia i wentylacji – właściwie umeblowane, dobrze urządzone i dostarczać odpowiednich wrażeń wzrokowych. Młodym ludziom powinno się pozwolić na przechowywanie rozsądnej ilości rzeczy osobistych, jeśli przeciwko temu nie przemawiają przeważające względy bezpieczeństwa” Dziewiąte Sprawozdanie Ogólne [CPT/Inf (99) 12].

We wszystkich sypialniach jest wentylacja, zapewniono sztuczne i naturalne oświetlenie oraz dostęp świeżego powietrza. Dzieci mają możliwość ozdabiania swoich pokoi poprzez umieszczanie np. plakatów na specjalnie zamontowanych w tym celu na ścianach listwach. Niektóre sypialnie zostały niedawno odnowione, ale generalnie stan i estetyka wszystkich tego typu pokoi jest dobry.

Poza sypialniami, do dyspozycji wychowanków przeznaczone są pomieszczenia sanitarno-higieniczne. Spełniają one podstawowe wymogi, choć niewątpliwie część z nich wymaga remontu, co zgodnie z przekazanymi wizytującym przez Dyrektora placówki informacjami, zostało zaplanowane w najbliższym czasie. Liczba kąpiele w ciągu dnia nie jest ograniczana. W łaźniach, poza odpowiednią do liczby korzystających z nich dzieci liczbą kabin prysznicowych i umywalek, dostępne są suszarki do powieszenia mokrych ręczników. WC znajdują się w odrębnych częściach łaźni lub wydzielone są w osobnych pomieszczeniach. Zasłony prysznicowe i drzwi do kabin ustępowych zapewniają intymność osobom z nich korzystającym. Nadto wychowankowie MOS mają możliwość uprania bielizny czy też lżejszych gabarytowo ubrań

w przeznaczonych do tego celu pomieszczeniach wyposażonych w pralki. Pozostałe rzeczy, w tym kurtki oraz bieliznę pościelową przekazuje się do pralni.

Dla każdej grupy przeznaczone są odrębne świetlice, wyposażone w kanapy, krzesła i stoły odpowiadające liczebności grup oraz telewizory i gry planszowe. Dostęp do świetlic, zgodnie z informacją Dyrektora placówki nie jest ograniczany w czasie.

Poza świetlicami, w placówce znajduje się biblioteka i sala gier zręcznościowych: „cymbergaj” i „piłkarzyki”. Oba pomieszczenia i ich wyposażenie będą niebawem modernizowane w sposób, który ma zapewnić dzieciom więcej przestrzeni w sali gier i unowocześnić oraz rozwinąć ofertę biblioteki.

MOS nie posiada jednak własnego zaplecza sportowo-rekreacyjnego, co jest słabym punktem tej placówki. Znajdujący się wieku rozwojowym chłopcy powinni mieć możliwość i swobodny dostęp do sali i/lub boiska pozwalającego na grę w piłkę czy uprawiania innych dyscyplin sportowych. Z wyjaśnień kierownictwa MOS wynika, że zdają sobie z tego sprawę i starają się, w miarę możliwości, zaspokoić potrzeby wychowanków w tym zakresie. W tym celu umożliwiono korzystanie przez chłopców z boiska i sali gimnastycznej należących do znajdującego się w pobliżu Zespołu Szkół Nr 18. Mankamentem tego rozwiązania jest jednak ograniczona w czasie możliwość korzystania z infrastruktury sportowej przez wychowanków MOS. Kadra MOS wynajduje również dla osób o indywidualnych zainteresowaniach czy uzdolnieniach, bezpłatne zajęcia organizowane w klubach studenckich czy klubach osiedlowych.

Na terenie samego MOS, działają liczne koła zainteresowań np. zapaśnicze czy kulinarne. Chłopcy mogą organizować różne zajęcia, przedstawienia i spotkania m.in. w przestronnej świetlicy z wygospodarowaną częścią stanowiącą widownię oraz wyposażoną w odpowiednią dla większej liczby osób liczbę stołów i krzeseł.

Do dyspozycji dzieci przebywających w MOS przeznaczona jest również przestronna stołówka, w której znajdują się stoły i krzesła odpowiadające liczbie

dzieci wraz z odrębną kuchnią wyposażoną w profesjonalny sprzęt przeznaczony do przygotowywania posiłków. Pomieszczenia te są utrzymane w czystości i panuje w nich porządek ważny dla zachowania dobrych warunków sanitarno-higienicznych.

Wszystkie posiłki przygotowują zatrudnione w MOS kucharki. W Ośrodku przygotowywane są 4 posiłki dziennie, z uwzględnieniem diet zdrowotnych i religijnych, w razie takiej potrzeby.

Chłopcy mają możliwość dokonywania dodatkowych zakupów żywnościowych w pobliskich sklepach i przechowywania ich w przeznaczonych do tego celu lodówkach, znajdujących się w stołówce i w sekretariacie Dyrektora placówki.

Dla potrzeb dzieci, w MOS zainstalowano dystrybutor z wodą, istnieje też możliwość przygotowania herbaty przez wychowawców.

Z uwag zgłaszanych przez dzieci w toku rozmów indywidualnych wynikało, że w ich ocenie posiłki są bardzo dobre, ale porcje obiadowe są zbyt małe. Dyrektor placówki wyjaśniła wizytującym, że nie jest to sprawa związana z niedożywieniem dzieci, albowiem chłopcy mogą otrzymywać dokładki pierwszego dania. Nie ma jednak możliwości nieograniczonych dokładek tego, co dane dziecko by chciało np. kotletów. Obiecała jednocześnie zwrócić uwagę na wielkość posiłków.

W pozostałym zakresie dotyczącym warunków bytowych, wychowankowie, z którymi wizytujący odbyli rozmowy nie zgłosili żadnych uwag, oceniając je jako bardzo dobre.

4. Traktowanie nieletnich przez personel wizytowanej placówki

Z informacji przekazanych osobom wizytującym wynika, że w roku 2010, jak również w roku 2011 do dnia wizytacji w placówce nie miało miejsca żadne wydarzenie nadzwyczajne i nie było żadnego przypadku stosowania środków przymusu bezpośredniego wobec wychowanków MOS.

W przypadku agresywnego zachowania wychowanka, zostaje on zaprowadzony do oddzielnego pomieszczenia, np. pustej sypialni, w której przebywa w obecności dorosłego opiekuna przez czas niezbędny na uspokojenie się. W przypadku oporu wychowanka przed wyprowadzeniem do oddzielnego pomieszczenia, używana jest siła fizyczna polegająca na doraźnym, krótkotrwałym ręcznym obezwładnieniu nieletniego i siłowym zaprowadzeniu dziecka w wybrane miejsce (bez zadawania uderzeń). Pobyt w pomieszczeniu trwa na ogół kilka minut, po czym wychowanek może wrócić do kolegów. W placówce poza przytulnie urządzonej pokojem dla chorych nie ma pomieszczenia, którego wyposażenie i sposób wykorzystania, przypominałoby typową izbę izolacyjną. Zarówno opisaną procedurę, jak i fakt, że krótkotrwałe odseparowanie ma miejsce w normalnych dla dziecka warunkach, Krajowy Mechanizm Prewencji ocenia jako właściwe traktowanie wychowanków przez personel placówki.

Uwagę Krajowego Mechanizmu Prewencji zwracają jednak procedury postępowania w sytuacjach kryzysowych, opisane w rozdziale XXI statutu placówki, które przewidują możliwość odizolowania od grupy wychowanka, który używa przemocy, dokonał kradzieży czy też znajduje się pod wpływem alkoholu i/lub środków odurzających.

Po pierwsze z zapisów wskazanego rozdziału nie wynika, jaka dokładnie procedura ma miejsce w takich przypadkach i ile może trwać izolacja oraz czy jest to odseparowanie dziecka od grupy, z towarzyszącą mu osobą dorosłą czy raczej izolacja rozumiana jako środek przymusu bezpośredniego.

Po drugie, w przeciwieństwie do dwóch pozostałych sytuacji, uzasadnionych bezpieczeństwem innych osób czy samego dziecka, izolacja wychowanka uznanego za winnego kradzieży, nie ma żadnego uzasadnienia.

Śladem zaleceń CM/Rec(2008)11 Komitetu Ministrów dla państw członkowskich w sprawie europejskich reguł dla młodocianych przestępców objętych sankcjami lub środkami alternatywnymi, Krajowy Mechanizm Prewencji uważa, że stosowanie izolacji musi się wiązać z wyjątkową koniecznością związaną z bezpieczeństwem i przebiegać według ściśle określonych zasad:

Reguła 93.1: „Jeżeli w bardzo wyjątkowych przypadkach, dany młodociany musi zostać odseparowany od innych z powodów bezpieczeństwa, decyzja w tej sprawie jest podejmowana przez właściwą władzę na podstawie jasnych procedur ustanowionych przez prawo krajowe, określających naturę odizolowania, jego maksymalny czas trwania oraz podstawy, na których zostało nałożone”.

Z zapisów przedstawionych wizytującym dokumentów nie wynika także, jakie środki kontroli bezpieczeństwa mogą być stosowane w MOS.

Zgodnie z informacjami przekazanymi przez Dyrektora placówki, monitoring w MOS obejmuje swym zakresem głównie ciągi komunikacyjne i sale zajęć. W pomieszczeniach sanitarno-higienicznych wizytujący nie stwierdzili obecności kamer, a obraz z monitoringu nie jest widoczny dla osób postronnych, co należy ocenić jako prawidłową praktykę. Do stosowanych w MOS środków kontroli należą przeszukania również osobiste i przeszukania pomieszczeń. Są one rzadko stosowane i nie przeprowadza się ich rutynowo. Przeszukania osobiste są powierzchowne i dzieci nie są rozbierane w celu przeszukania, a przeszukania zajmowanych przez wychowanków pomieszczeń, polegają np. na przeglądzie sypialń i zawartości szafek przy okazji sprzątania. Opisana forma przeszukań w sposób właściwy respektuje godność dzieci oraz ich prywatność, niemniej jednak ta prawidłowa praktyka powinna mieć odpowiednie podstawy w dokumentacji placówki. Zaznaczyć należy, że międzynarodowe zalecenia dotyczące również Polski, wskazują na konieczność ustalania szczegółowych procedur dotyczących przeszukiwania dzieci, personelu, odwiedzających oraz lokali (patrz: Zalecenia CM/Rec(2008)11 Komitetu Ministrów dla państw członkowskich w sprawie europejskich reguł dla młodocianych przestępców objętych sankcjami lub środkami alternatywnymi).

5. Dyscyplinowanie

Z informacji Dyrektora placówki wynika, że fundamentalnymi zasadami reakcji na nieprawidłowe zachowania wychowanków, jest szybkie działanie bez agresji i prezentacja dobrego wzorca. Stosowane w MOS kary, zgodnie

z treścią statutu określa „*Karta praw i obowiązków wychowanka w młodzieżowym ośrodku socjoterapii nr 4*” (dalej: Karta). Do wymienionych we wskazanym dokumencie kar należą upomnienia i nagany ustne, wpisanie nagany do akt, utrata przywilejów, przeniesienie do innej grupy, zawieszenie w prawach ucznia i wychowanka oraz przeniesienie do innego ośrodka. Statut przewiduje możliwość odwołania się od krzywdzących w ocenie wychowanka decyzji go dotyczących, co jest zgodne z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 marca 2005 r. w sprawie ramowych statutów placówek publicznych (Dz. U. Nr 52, poz.466).

Natomiast kara w postaci „przeniesienia do innej placówki”, zgodnie z Zaleceniami CM/Rec(2008)11 Komitetu Ministrów dla państw członkowskich w sprawie europejskich reguł dla młodocianych przestępców objętych sankcjami lub środkami alternatywnymi nie powinna być stosowana cyt.: „Młodociani nie mogą być przenoszeni w ramach środka dyscyplinarnego” (Zalecenie 97). Krajowy Mechanizm Prewencji uważa zatem, że przeniesienie do innego ośrodka nie powinno być wskazane w katalogu kar wymierzanych przez personel placówki.

Zgodnie z przedstawioną przez Zastępcę Dyrektora placówki informacją, integralną częścią statutu placówki jest również dokument „*Zasady obowiązujące w szkole*” (dalej: Zasady). Dokument ten zawiera poszerzony w stosunku do Karty katalog kar i nagród. Nadto w katalogu nagród umieszczone zostały prawa wychowanków, które powinny być, w ocenie Krajowego Mechanizmu Prewencji, stosowane niezależnie od uznania, że zachowanie danej osoby zasługuje na szczególne wyróżnienie (np. możliwość ukończenia dwóch klas w ciągu jednego roku).

6. Prawo do informacji

Z informacji przekazanych przez Zastępcę Dyrektora placówki i pedagoga szkolnego wynika, że zgodnie z obowiązującą w MOS praktyką, przyjmowane do placówki dzieci, są informowane przez Dyrektora oraz pedagoga szkolnego o obowiązujących w niej zasadach. Zapoznają się z regulaminem MOS

i potwierdzają własnym podpisem znajomość jego treści. Pedagog wprowadza dziecko w nowe środowisko i pomaga zaadaptować się do nowej sytuacji.

Dzieci i ich rodzice/opiekunowie mają również możliwość skonsultowania sytuacji wychowanka (niekoniecznie kwestii dotyczących samego MOS) oraz uzyskania informacji o możliwości działania w danym przypadku. Pracownicy MOS dostrzegają również samodzielnie potrzebę dodatkowego powiadomienia wychowanka o dotyczących go możliwościach w jego specyficznej sytuacji i starają się pomóc mu wybrać najlepsze rozwiązanie.

W widocznych miejscach na terenie MOS zawieszono są informacje o Rzeczniku Praw Dziecka i telefony do różnych instytucji. Wychowawcy podczas prowadzonych z dziećmi zajęć przekazują materiały informacyjne o instytucjach, do których wychowankowie mogą się zwracać w różnych sprawach i wyjaśniają zakres ich kompetencji.

Na podstawie dokonanych czynności Krajowy Mechanizm Prewencji ocenia, że w wizytowanej placówce prawo dzieci do informacji o przysługujących im uprawnieniach i możliwościach działania oraz informacji o regułach obowiązujących w MOS, jest respektowane.

7. Prawo do kontaktu ze światem zewnętrznym

W związku z oparciem działalności MOS na pracy z rodziną, placówka nie stwarza żadnych ograniczeń w kontaktach nieletnich z rodzicami/opiekunami. Do wizytowanego MOS przyjmowane są głównie dzieci, których bliscy mieszkają w Warszawie lub w pobliżu tego miasta. Dzięki temu wychowankowie mają stały kontakt z rodziną i mogą spędzać z nią czas podczas dni wolnych od zajęć szkolnych, w ramach przepustek. Istnieje też w MOS grupa wychowanków mieszkających we własnych domach, tzw. dochodzących, do której może trafić każde dziecko. W ośrodku jest przyzwolenie na regularne wizyty rodzin. Nadto, dzieci mają możliwość utrzymywania kontaktu telefonicznego z członkami rodzin.

Poza rodziną MOS daje możliwość kontaktu ze znajomymi czy innymi osobami bliskimi. Odbywa się to jednak pod kontrolą np. wychowanek może

spotkać się ze swoją dziewczyną i pospacerować z nią 15 min. w pobliżu budynku. Nie może natomiast np. przyjmować większej grupy nieznanych wychowawcom kolegów i znajdować się z nimi poza wzrokiem opiekunów. Praktykę w tym zakresie należy uznać za prawidłową.

Również wychowankowie MOS w rozmowach indywidualnych nie zgłaszali żadnych uwag dotyczących ich kontaktów ze światem zewnętrznym.

Uwagi w tym zakresie zgłosił natomiast personel wizytowanej placówki, choć nie dotyczyły one, co należy podkreślić, samego MOS. Zgodnie z informacjami przekazanymi wizytującym, uprawnienia dzieci w omawianym obszarze są naruszane poprzez konieczność długiego oczekiwania na decyzje sądów.

8. Prawo do ochrony zdrowia.

Wychowankowie MOS nie skarżyli się na opiekę zdrowotną. Z ustaleń wizytujących wynika, że pierwszą pomocą medyczną i organizacją dalszych działań leczniczych w placówce zajmuje się pielęgniarka, dyżurująca w MOS 2 razy w tygodniu. Jej zadaniem jest m.in. pilnowanie terminów szczepień poszczególnych dzieci. Gabinet lekarski, w którym przyjmowani są chłopcy wyposażony jest w podstawowe sprzęty (m.in. leżankę, biurko, lodówkę na leki zamkniętą na klucz i umywalkę).

Poza tym, z podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej, chłopcy korzystają w ramach dwóch przychodni (przy ul. Kochanowskiego 4 i przy ul. Kleczewskiej 56 w Warszawie), wchodzących w skład Samodzielnego Publicznego Zespołu Zakładów Lecznictwa Otwartego Warszawa-Żoliborz. W ramach pomocy zdrowotnej, MOS korzysta w jednej z wskazanych przychodni z poradni Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży. Istnieje też możliwość skorzystania z wybranego przez rodziców dziecka prywatnego lekarza.

W przypadku poważniejszych zapaści zdrowotnych, wzywane jest pogotowie.

Placówka nie zapewnia jednak żadnych badań profilaktycznych, w tym opieki stomatologicznej.

Zgodnie z treścią zaleceń CM/Rec(2008)11 Komitetu Ministrów dla państw członkowskich w sprawie europejskich reguł dla młodocianych przestępców objętych sankcjami lub środkami alternatywnymi, konieczność zagwarantowania dzieciom również profilaktycznej opieki medycznej:

Reguła 71.: „Młodociani powinni otrzymywać profilaktyczną opiekę medyczną i edukację w zakresie zdrowia”.

Reguła 75.: „Opieka zdrowotna w instytucjach dla nieletnich nie powinna ograniczać się do leczenia chorych pacjentów, ale powinna być rozszerzona na medycynę społeczną i profilaktykę oraz nadzorowanie żywienia”.

Istotną rolę badań profilaktycznych i edukacji zdrowotnej w placówkach dla nieletnich podkreśla także CPT w Dziewiątym Sprawozdaniu Ogólnym [CPT/Inf (99) 12]

W ocenie Krajowego Mechanizmu Prewencji, wizytowany MOS nie wypełnia w sposób należyty obowiązków związanych z właściwą ochroną zdrowia swoich podopiecznych.

9. Prawo do edukacji

Dla przebywających w MOS chłopców organizowane są zajęcia szkolne (w ramach Gimnazjum nr 154), zajęcia wychowawczo-opiekuńcze, kulturalno-oświatowe i sportowo-rekreacyjne.

Zgodnie z informacjami udzielonymi wizytującym, podejście do dzieci jest zindywidualizowane i oparte na wcześniejszym, szczegółowym wywiadzie środowiskowym. W efekcie, zarówno program, jak metody wymienionych zajęć oraz metody wychowawcze stosowane wobec dzieci, są zindywidualizowane i pozwalają na rozwijanie ich zainteresowań.

Wychowankowie MOS mają również możliwość uczestniczenia w zajęciach poza ośrodkiem i rozwijania swoich pasji. Część zajęć organizuje sam MOS,

ale chłopcy mają również możliwość przyłączania się do klubów prowadzonych przez inne podmioty (np. zajęcia w klubach studenckich).

W placówce jest dostępna biblioteka z odpowiednimi do wieku wychowanków książkami, która w najbliższym czasie zostanie zmodernizowana w celu zwiększenia zainteresowania dzieci jej zbiorami oraz poszerzona zostanie oferta zajęć edukacyjno-kulturalnych w jej pomieszczeniach.

W MOS w wyodrębnionym pomieszczeniu znajduje się też gabinet socjoterapii. Wyposażony odpowiednio do prowadzonych w nim zajęć.

Jedyną uwagą, jaką może poczynić Krajowy Mechanizm Prewencji w tej części raportu, jest brak spełniającego wymogi nowoczesności sprzętu komputerowego, co zostało zasygnalizowane przez personel MOW.

10. Prawo do praktyk religijnych

Z informacji uzyskanych podczas wizytacji wynika, że wśród wychowanków MOS, znajdują się chłopcy wyłącznie wyznania rzymskokatolickiego. Z informacji uzyskanych w rozmowach z wychowankami wynika, że ich prawa do praktyk religijnych są respektowane. Nie ma też przymusu udziału w praktykach religijnych. Sytuację tę należy ocenić jako prawidłową.

11. Rekomendacje Krajowego Mechanizmu Prewencji.

Na podstawie art. 19 Protokołu Fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania, Krajowy Mechanizm Prewencji rekomenduje:

1. wyposażenie w szafy ubraniowe pokoi w pomieszczeniach bursy, w części przeznaczonej dla nowych wychowanków;
2. zmianę zapisów statutu, poprzez doprecyzowanie zasad odizolowania wychowanka od grupy;
3. zmianę zapisów statutu w zakresie katalogu kar i nagród, poprzez wyłączenie z katalogu nagród praw wychowanków, które powinny być

stosowane niezależnie od uznania, że zachowanie danej osoby zasługuje na szczególne wyróżnienie, a z katalogu kar informacji o możliwości przeniesienia wychowanka do innej placówki;

4. zagwarantowanie wychowankom profilaktycznej opieki medycznej.

Zasadnym byłoby wsparcie finansowe Młodzieżowego Ośrodka Socjoterapii nr 4 przy ul. Reymonta 16 w Warszawie, które pozwoliłoby na zakup nowszego sprzętu komputerowego, zbudowania zaplecza sportowo-rekreacyjnego i przeprowadzenia zaplanowanych modernizacji oraz remontów, mających na celu poprawienie warunków bytowych w tej placówce.

Należy również wykluczyć przypadki niezasadnego przedłużania oczekiwania na decyzję sądu w sprawach dotyczących wychowanków placówki, zwłaszcza w przypadku spraw związanych z kontaktem dzieci z rodzinami.